

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΧΤΕΣ ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΑ: ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ (του Δημήτρη Τζωρτζόπουλου)

Γιατί και πώς εκφυλίζεται η
δημοκρατία;

§1 ~ Προκαταρκτικές υποτυπώσεις

Το να μιλά κανείς για δημοκρατία σήμερα αποτελεί μέγιστη φενάκη, με την ακόλουθη διττή έννοια:

Ι. από τη μια είναι σαν να συμπορεύεται με όλους εκείνους που στο όνομα της δημοκρατίας δομούν το δικό τους ληστρικό σώμα μαφιόζικης εξ-ουσίας, στη συνάφεια δε τούτη θησαυρίζουν ασύστολα και αποστασιοποιημένοι πια από την οντολογική τραγωδία της πάσχουσας μάζας αυτο-καθιερώνονται ως θεματοφύλακες της «δημοκρατίας» και του «σοσιαλισμού», και κατ' επέκταση ως πολιτικοί σωτήρες αυτής της μάζας. Την ίδια στιγμή, σε επίπεδο διεθνών διπλωματικών-πολιτικών

διαπραγματεύσεων, αποδεικνύονται πόσο σκουπίδια είναι, καθεαυτούς και διεαυτούς, και συνακόλουθα πόσο επικίνδυνοι για τη διακυβέρνηση της χώρας.

II. Από την άλλη είναι σαν να θεωρεί το παρόν πολιτικό σύστημα ως κάτι το **ατελές**, που χρήζει μεταρρυθμίσεων, και όχι ως κάτι το ριζικά αντιμετώπισιμο. Το πρόβλημα της δημοκρατίας είναι πολύ πιο βαθύ και δεν περιορίζεται στα **φαιδρά λογοπαίγνια** των ως άνω πολιτικών ληστών, «εκπροσώπων» κατά τα άλλα του «ευκολόπιστου και πάντα προδομένου λαού» (Σολωμός). Η **ταύτιση της δημοκρατίας** με μια εντελώς **αφηρημένη** και **αδέσποτη αντιπροσώπευση** δίνει το δικαίωμα στους εν λόγω «εκπροσώπους» να **εξαπατούν** τα πλήθη και ταυτόχρονα οι ίδιοι να **εξελίσσονται** σε μια **βοναπαρτιστική φατρία**, που σύμφωνα με τον Μαρξ, συνιστά ένα άκρως **εκφυλισμένο** πια σώμα, που αντιπροσωπεύει μόνο το **δικό του συμφέρον** και κανένα δημόσιο συμφέρον. Πασχίζει δε, μας λέει συνεχίζοντας ο Μαρξ, να επιβιώνει πολιτικά, διατηρώντας ένα **εξωτερικό-σχηματικό** είδος κοινωνικής ισορροπίας ανάμεσα στις αντίρροπες δυνάμεις και τάξεις. Έτσι μετατρέπει τη λεγόμενη «αντιπροσωπευτική» δημοκρατία σε **ανοικτή φαυλοκρατία** με ορατά συμπτώματα –πέραν των όχι ακόμα ορατών- και τα εξής: **α)** τη μετατροπή του βουλευτηρίου σε ιδιόκτητο κέντρο ικανοποίησης ματαιωμένων πόθων μιας αρχομανούς νύφης, που ως άλλη αυτοκράτειρα θεοδώρα, ποδοπατεί όλους τους εκεί μέσα κατοικούντες, ανυπόληπτους και μη, μαζικούς «εκπροσώπους» του πλήθους· **β)** την αναγόρευση σε **απόλυτους μονάρχες** των διαφόρων εργολάβων, μπρεζνιεφικής όψης και κόψης, σε τέτοιο βαθμό, ώστε μαζί με την υπεράσπιση του υλικού πλούτου του κυβερνητικού διευθυντηρίου, να προωθούν, με απροκάλυπτο τυχοδιωκτισμό, και τον πολλαπλασιασμό της φτώχειας των πολλών· **γ)** την επιχείρηση αναδιανομής του πλούτου με βάση τα συμφέροντα του κυρίαρχου επαγγελματικού πολιτικού προσωπικού και των ενδιάμεσων υπηρετικών του μηχανισμών· **δ)** την καταβύθιση της πολιτικής πράξης σε έναν μη-αντιστρέψιμο μηδενισμό.

§2 ~ Καθοδόν προς τη δημοκρατία

Αλλά για όλα τα παραπάνω και για άλλα εξίσου μηδενιστικά επιτηδεύματα των πάσης φύσεως παρασιτικών πολιτικών συντεχνιών ας ακούσουμε ένα αρχαίο δημιουργικό πνεύμα, τον Αριστοτέλη. Ξεκινώντας από τη μελέτη της συγκεκριμένης τότε ιστορικής πραγματικότητας ο έλληνας φιλόσοφος επιχείρησε να ερμηνεύσει ρεαλιστικά, αλλά με διεισδυτικό φιλοσοφικό μάτι την πολύπλοκη πολιτική κατάσταση. Στο έργο του **Πολιτικά** διερευνά λόγους και αιτίες, που σώζουν και φθείρουν τα πολιτεύματα. Η όλη έρευνά του δεν είναι μια ευθύγραμμη πορεία, αλλά περιέχει όχι και λίγες διαφορετικές έως και αντι-θετικές πτυχές, ανάλογα με το προς διερεύνηση σημείο ή στοιχείο. Αναγνωρίζοντας την ενεργό συμμετοχή των πολιτών στη δημιουργία ή στην κατάργηση διαφόρων πολιτικών συστημάτων ορίζει το πολίτευμα ως εξής:

«είναι η εύτακτη οργάνωση των εξουσιών και αυτές τις διαμοιράζονται όλοι οι πολίτες ή με βάση την πολιτική δύναμη όσων μετέχουν είτε με κάποια κοινή αρχή ισότητας» (Πολιτικά 1290a, 7-10).

Τι μας λέει εδώ ο Αριστοτέλης; Πως το **σώμα των πολιτών** παίζει καθοριστικό ρόλο στη συγκρότηση ενός πολιτεύματος. Αλλά αυτό το σώμα δεν διέπεται από ενιαίες αρχές: μπορεί να λειτουργεί είτε με βάση την αρχή του **ισχυρότερου** είτε με την **αρχή της ισότητας**, σχετικής ή απόλυτης, και με αίσθηση δικαίου. Επομένως, πέραν του ως άνω θεμελιώδους οντολογικά ορισμού, κάθε πολίτευμα ευδοκιμεί ή παρακμάζει ανάλογα με συγκεκριμένες ποιοτικές και ποσοτικές αρχές ή στοιχεία, όπως επίσης ανάλογα με τις διακρίσεις που υφίστανται ή καλλιεργούν οι διάφορες εν εξουσία μερίδες των πολιτών. Σημειωτέον ότι ο Αριστοτέλης δεν παραλείπει να **διαβαθμίζει** τα διάφορα στρώματα ή μερίδες των πολιτών **κοινωνικά**, με σημερινή ορολογία κοινωνικο-ταξικά: διακρίνει βασικά την «τάξη» των φτωχών και εκείνη των πλούσιων με αντίστοιχες υποδιαίρεσεις, διαστρωματώσεις. Αυτές οι δυο «τάξεις», δηλαδή τα μέρη της πόλεως, είναι αντίπαλες/α μεταξύ τους και ανάλογα με το ποιο μέρος έχει την υπεροχή προκύπτουν δυο κύρια πολιτεύματα:

η **δημοκρατία** και η **ολιγαρχία** (ο.π., 1291b, 10-13). Ειδικά η δημοκρατία λογίζεται ένα είδος εκπόρευσης από την **πολιτεία**, δηλαδή μια τέτοια κρατική συγκρότηση, όπου την ευθύνη της διακυβέρνησης την έχει η πλειοψηφία του πληθυσμού.

§3 ~ Προς τον εκφυλισμό της δημοκρατίας

Αλλά και αυτά τα πολιτεύματα έχουν πολλούς επί μέρους τύπους ή είδη. Ως προς τη **δημοκρατία**, ιδιαίτερα, το κάθε είδος δημοκρατικής διακυβέρνησης εξαρτάται από τις **κοινωνικές κατηγορίες των ανθρώπων**, ήτοι στρώματα, που στηρίζεται, από την οργάνωση των δομών εξουσίας, καθώς επίσης και από τον τρόπο αντιπροσώπευσης των πολιτών. Αλλά το δημοκρατικό πολίτευμα αυτό καθαυτό διαφέρει από το ολιγαρχικό σε όλες τις παραλλαγές του, δυνάμει του γεγονότος ότι πρεσβεύει, θεωρητικά τουλάχιστον, την **ισότητα για όλους**, ενώ το ολιγαρχικό πρεσβεύει την ισότητα για τον εαυτό του και την ανισότητα για τους πολλούς. Στην πράξη ωστόσο, τονίζει με έμφαση ο Αριστοτέλης (βλ *Πολιτικά* IV και V), τα πράγματα δεν είναι πάντα έτσι όπως φαίνονται. Μια εγγενής φθορά για όλα τα πολιτεύματα, μηδέ εξαιρουμένης και της δημοκρατίας, προκύπτει από τη **διάσταση λόγων και έργων**. Ενώ διατείνονται ότι μάχονται για τα ανθρώπινα δικαιώματα και για την εφαρμογή της αρχής της ισότητας σε όλους τους πολίτες, στην πραγματικότητα υπερασπίζονται τα ιδιοτελή συμφέροντα της δικής τους **κομματικής-πολιτικής φατρίας** και εφαρμόζουν τα εν λόγω δικαιώματα και την ισότητα μόνο για τον εαυτό τους. Ερώτημα: μήπως δεν συμβαίνει το ίδιο ακριβώς και στη σημερινή Ελλάδα; Επομένως, η φθορά ενός δημοκρατικού πολιτεύματος επέρχεται από **τα έργα και τις ημέρες των κυβερνώντων**. Ενώ υποτίθεται πως είναι δημοκρατικά εκλεγμένοι, οι αμοιβές και τα εισοδήματά τους είναι τόσο υψηλά, που τους κατατάσσουν στους πλούσιους, στους ολιγάρχες (ό.π. 1300 κ.εξ.). Πώς μπορούν τότε να υπερασπίζονται τα συμφέροντα του μεγαλύτερου τμήματος των πολιτών, όταν οι ίδιοι ζουν ολιγαρχικά. Ό,τι ακριβώς συμβαίνει και με τους σημερινούς μας «σοσιαλιστές», που το ολιγαρχικό τους βλέμμα εκπέμπει **άμετρο φαρισαϊσμό**, καθώς η οντολογικά

κοινωνική-πολιτική τους αρχή είναι ο πλούτος και η ασυγκράτητη ματαιοδοξία τους: να εξουσιάζουν, με παραπλανητικές ρητορικές.

§4

Περαιτέρω, η φθορά του δημοκρατικού πολιτεύματος προκύπτει από την **αντιπαλότητα συμφερόντων** τόσο ανάμεσα στις διαφορετικές κοινωνικές τάξεις και τα αντίστοιχα κοινωνικά στρώματα όσο και στους κόλπους της ίδιας της τάξης, δηλαδή της φατρίας που κυβερνά. Επίσης, μια από τις κύριες αιτίες φθοράς του δημοκρατικού πολιτεύματος, κατά τον Αριστοτέλη, είναι η **δημαγωγία**: οι κυβερνώντες δημαγωγούν σε βάρος του λαού, αλλά και των πολιτικών τους αντιπάλων: τους δυσφημούν, τους εξορίζουν, τους διώκουν πολιτικά, τους απαλλοτριώνουν πολιτικά δικαιώματα, αλλά και την περιουσία τους, ελπίζοντας έτσι να κερδίσουν την εύνοια του λαού (ό.π., 1304 κ.εξ). Μια τέτοια δημαγωγική πολιτική διαφθείρει τα δημόσια ήθη και καταλύει πρακτικά τη δημοκρατία, μετατρέποντάς την σε ολιγαρχία. Άλλη αιτία φθοράς της δημοκρατίας είναι η συγκέντρωση πολλών εξουσιών σε ένα πρόσωπο, με αποτέλεσμα να υπάρχει **στα λόγια δημοκρατία**, στην ουσία όμως **τυραννία** τους ενός ανδρός (ό.π. 1305). Με περισσή σαφήνεια παρατηρεί ο μεγάλος Έλληνας φιλόσοφος πως όσοι συγκεντρώνουν όλες τις εξουσίες στα χέρια τους δεν μπορούν να σηκώσουν το βάρος της εξουσίας, χωρίς να διαφθείρονται (ό.π., 1308b). Συνοψίζει λοιπόν λέγοντας πως μια γενική, καθολική φθορά της δημοκρατίας, σε στενή συνάφεια με όλες τις άλλες αιτίες της φθοράς της, είναι **η στρεβλή αντίληψη και εφαρμογή της ελευθερίας**: αντί να εφαρμόζονται οι νόμοι επί ίσοις όροις από όλους, ορισμένοι πιστεύουν πως μπορούν να τίθενται υπεράνω των νόμων (ό.π., 1310). Και όλα αυτά έχουν έναν κοινό παρανομαστή: **την απουσία μέτρου**. Με όλα τα παραπάνω, ο Αριστοτέλης απαντά και στο ερώτημα, που μας επιτρέπει να σκεφτόμαστε καλύτερα το δικό μας σήμερα και το οποίο επανέρχεται δριμύτερο: **ποιοι είναι οι εχθροί της δημοκρατίας**; Απάντηση: οι ίδιοι οι φανατικοί «υπερασπιστές» της, δηλαδή εκείνοι οι κυβερνώντες που με τις πράξεις τους καθιστούν τη δημοκρατία: κράτος χωρίς το δήμο, άρα βία ενάντια

στο δήμο. Πού βρίσκεται λοιπόν η δημοκρατία; Τυπικά στα χέρια του δήμου. Ουσιαστικά στα χέρια των λίγων ή του ενός.

Πηγή: hegel-platon.blogspot.gr